

Motion till riksdagen 2006/07:K367

av **Kerstin Lundgren (c)**

Proportionella val till kommunfullmäktige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om tilläggsdirektiv till Grundlagsutredningen i syfte att pröva formerna för och lägga fram förslag till ett valsystem som säkerställer proportionaliteten i alla kommunala val.

Bakgrund

Frågan om proportionella val i kommunfullmäktige har många gånger analyserats. Vid samtliga tillfällen har det konstaterats att i de kommuner som är valkretsindelade finns det brister i proportionaliteten.

I kommuner utan valkretsindelning har vi i princip ett proportionellt val genom tillämpningen av jämkade uddatalsmetoden. Däremot i de 79 kommuner som är valkretsindelade med två eller fler valkretsar gäller inte en proportionell fördelning av mandat i förhållande till respektive partis totala röststyrka i kommunen som helhet. Nuvarande system tar endast hänsyn till ”styrkan” i respektive valkrets, vilket kan gynna eller missgynna vissa partier. Främst är det mindre partier som missgynnas i nuvarande gällande ordning.

I de kommuner som inte är valkretsindelade är i dag den naturliga spärren för att erhålla ett mandat beräknad med utgångspunkt från lägsta tillåtna antal mandat i kommunfullmäktige 3,2 % för kommun med 31 mandat till 2,04 % för envalkretskommun med 49 mandat. Men för valkretsindelade kommuner är den ”naturliga” spärren långt mycket högre med nu gällande regelverk – att varje valkrets är ”sig själv nog”. För en kommun med två valkretsar och 51 mandat (som är lägsta antal mandat i valkretsindelad kommun) är den ”naturliga” spärren 4,0 %. Om en kommun har tre eller fler valkretsar där den minsta valkretsen endast har 15 mandat (vilket är det lägsta antal mandat för

Fel! Okänt namn på

en valkrets i valkretsindelad kommun enligt nuvarande vallag) är den "naturliga" spärren hela 6,66 %.

Effekten av nuvarande system med att inte tillämpa proportionella val i kommunvalet, med utjämningsmandat, innebär att en kommun som ska valkretsindelas (passerar 24 000 röstberättigade) med automatik höjer "småpartispärren" från tidigare 2,04 % till hela 4,0 % – en fördubbling. Skulle indelningen innebära tre eller fler valkretsar kan nivåhöjningen av "småpartispärren" bli ända upp till 6,66 %, alltså mer än 2,5 % eller 3,5 % högre än vad som i dag gäller för val till riksdagen respektive val till landstingsfullmäktige.

Nuvarande system med valkretsindelning i kommunvalet, där det dessutom inte finns något regelverk för när justeringar ska göras från två till tre eller flera valkretsar innebär att justeringar kan göras mer eller mindre godtyckligt men också av rent politiskt taktiska orsaker för att "stänga" något/några partier utanför. Detta skulle inte, om ett system med proportionalitet i kommunvalet infördes, kunna användas på detta sätt, vilket är ytterligare en av fördelarna med införande av proportionella val i kommunvalet.

Frågan om småpartispärr i de proportionella valen har också varit föremål för diskussion. I princip bör ett proportionellt valsystem för kommunvalen inte innehålla någon småpartispärr. Men om någon sådan spärr ska finnas bör denna inte vara högre än vad som i dag utgör den "naturliga" spärren i en envalkretskommun med 49 ledamöter, alltså 2 %.

Det nyligen genomförda valet ger bara ytterligare stöd för att förändringar är nödvändiga, också för att säkerställa tilltron till att varje röst är lika mycket värd. Ett exempel utgör Södertälje där Vänsterpartiet fick klart starkare väljarstöd än Centerpartiet, medan Centerpartiet denna gång vann mandat och blev starkare än Vänsterpartiet i fullmäktige. Eller ta exemplet Stockholms kommun med sex valkretsar utan utjämningsmandat, vilket gjorde att Socialdemokraternas väljare fick mandatutdelning för 4 375 röster medan Centerpartiets väljare bara fick ett mandat trots över 15 000 röster.

Med anledning av vad som här anförts anser jag att Grundlagsutredningen måste pröva också det kommunala valsystemet i syfte att göra det proportionellt – även i de valkretsindelade kommunerna.

Stockholm den 31 oktober 2006

Kerstin Lundgren (c)